

Nr. 11
(317)

13-19 martie 1996

Guvernul

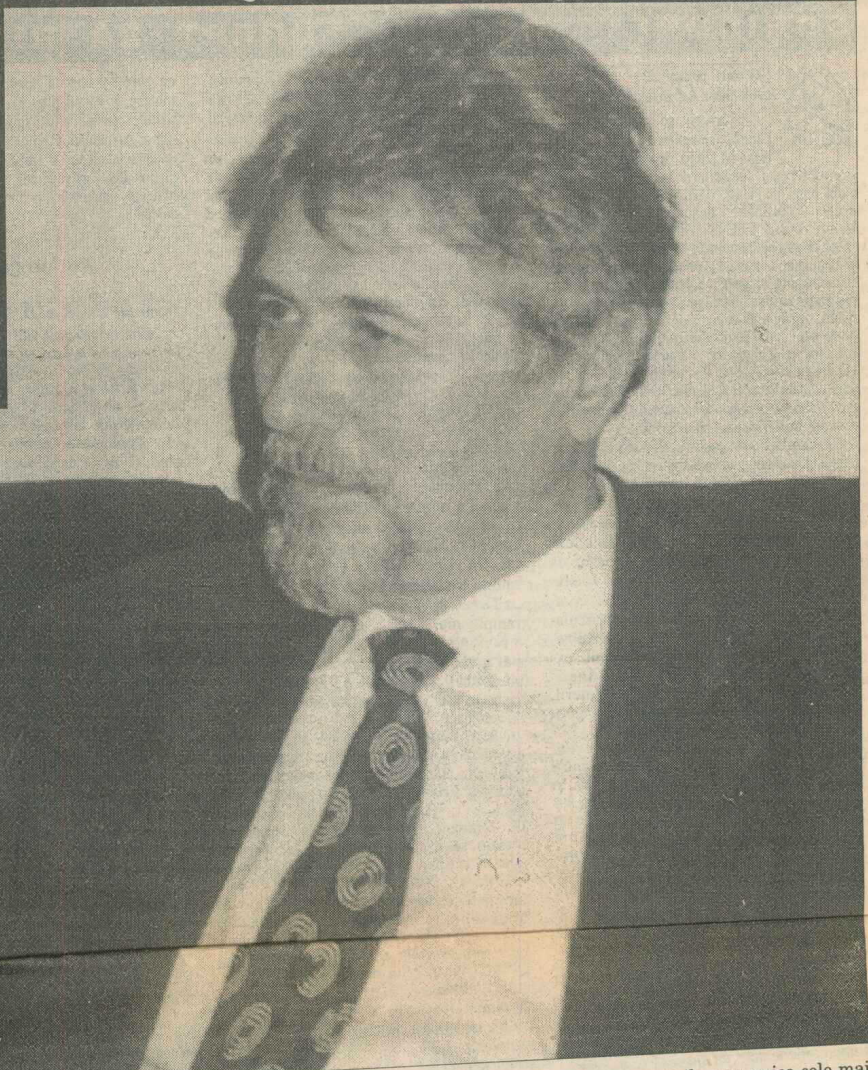
pag. 3-4

Închide Metroul**Strategii
electorale**

pag. 5

Erwin Kessler:**Expoziția Cézanne**

Paris, Grand Palais pag. 12-13

În fața grevelor, și în general a protestelor populare, mediile politice sînt complet dezarmate. Mai ales acum, în prag de alegeri. Cînd veniturile muncitorilor industriali scad de la lună la lună, să declari că o grevă nu e bună pare de-a dreptul cinic. Dar e bine să amintesc un episod din anii trecuți, cînd protestele marilor centrale sindicale au ajuns să fie discutate în Parlament și cînd fiecare grupare politică a fost somată să-și exprime poziția. O mare parte din partidele de opoziție nu au stat prea mult pe gînduri și și-au declarat sprijinul pentru revendicările greviștilor. Am fost surprins să constat că, luați în parte, economiștii partidelor aveau în realitate opinii exact contrare. Ei știau prea bine că manifestațiile masive vor duce la o nouă reproducere a ceea ce se numește blocaj financiar. Adică, la o perpetuare a falimentului generalizat. La prima vedere ai spune că e o ipocrizie irresponsabilă, provocată de stricte interese electorale. Și totuși, economiștii din opoziție găseau în gestul lor o rațiune politică mai serioasă. A sprijini protestele sindicale, credeau ei - și mai cu seamă în momente de criză majoră -, însemna să politizezi sindicatele și să pui Guvernul într-o situație imposibilă, care ar fi provocat o veritabilă criză politică, deschizînd drumul unei negocieri pentru formarea unui nou guvern. Calculul acesta s-a dovedit însă greșit, pentru că nu ținea seama de două lucruri foarte importante. Pe de o parte guvernul era mult mai dispus să cedeze presiunilor sindicale decît pă-

rea la prima vedere. Iar pe de altă parte, în ciuda tuturor declarațiilor belicoase, sindicatele însele erau, la rîndul lor, înclinare să accepte un compromis. În realitate, dialogul Guvernului s-a purtat mereu în tonul unei complicități care excludea complet rolul opoziției politice. Opoziția spera ca prin declarațiile ferme de sprijin să obțină un control asupra sindicatelor, lucru care s-a dovedit

nifestație „nepolitică“ a fost un enorm eșec al conștiinței politice. A fost, în tot cazul, un semn că generația tinăra nu poartă cu ea semnele unei radicale schimbări de atitudine.

Dar, revenind, să spunem că, în realitate, criteriul nepolitizării este produsul ideologic al celor care doresc să mențină intactă rețeaua aceasta, a industriilor nerentabile, adică în primul rînd al directorilor de întreprin-

dere cu grupurile economice cele mai conservatoare. Protestele lor au fost oarbe. Așa privind lucrurile, situația pare fără ieșire. Nu poți să ignori protestele populare, dar nici să le sprijini necondiționat. În aparență doar, lucrurile sînt mai simple cînd e vorba de un protest izolat ca cel de la Metrou. Guvernul își permite să reziste, iar opoziția e la rîndul ei mai puțin interesată să sprijine un protest fără miză politică. Dar problema e în fondul ei aceeași. Cereri de salarii, care vor duce inevitabil la inflație și ulterior la alte proteste și alte cereri de salarii. Ne învîrtim într-un dramatic cerc vicios. Soluția nu mai poate veni decît de la oamenii înșiși, de la sindicaliști și, în general, de la cei care pot organiza un protest. Să spunem ritos, în ciuda eșecurilor de pînă acum, că protestele sindicale, de orice fel sînt ele, trebuie politizate. Cu alte cuvinte, ele trebuie să ceară demisia guvernului și schimbarea regimului politic. Numai așa se poate evita ca motivele nemulțumirilor populare să fie tratate ca simple accidente. Astăzi revendicarea unui drept nu are nici o șansă de reușită dacă nu dobîndește o clară dimensiune politică. Altfel, pentru orice se poate găsi o explicație cum ar fi: o mică „disfuncție“ la nivel macroeconomic, un efect secundar al unei ierni grele, o inadvertență legislativă. Dacă obiectivele sindicatelor au fost pînă acum aceleași cu ale directorilor, politizarea ar oferi sindicatelor șansa de a observa că interesele lor sînt divergente.

HORĂȚIU PEPINE

Protestele oarbe

iluzoriu. Sindicatele au devenit de-a lungul timpului imune la orice propuneri de schimbare radicală. Iar cum astfel de idei veneau invariabil din partea opoziției, militanții sindicali s-au opacizat complet la orice mesaj venit din această direcție. Cuvîntul de ordine a fost și este în continuare nepolitizarea sindicatelor, care a prins foarte bine, pentru că neafilierea politică a fost prezentată ca un semn de maturitate a unei organizații. A fost cu totul uimitor să constat că pînă și studenții au preluat, mimetic, fără nici cea mai mică reflecție critică, sloganul nepolitizării, vorbind cu dispreț suveran de politicienii care ar putea folosi protestul lor în scop electoral. Dacă greva studenților a avut o oarecare eficiență practică, marea lor ma-

dere. Și s-a văzut nu o dată că sindicaliștii sîrșeau prin a fi perfect solidari cu acești directori, care se retrăgeau strategic, instigînd pe muncitori împotriva Guvernului. Directorii și sindicatele, dacă nu aveau aceleași interese, aveau, la un moment dat, exact aceleași obiective, care constau în a pune pe seama bugetului datorii întreprinderii. S-a văzut, de-a lungul timpului, că toate încercările de politizare a sindicatelor au eșuat, iar protagonistul acestei campanii, Victor Ciorbea, și-a pierdut o mare parte din influența pe care a avut-o, fiind silit să opteze pentru cariera politică propriu-zisă. Așadar opoziția a calculat greșit, deoarece Guvernul a fost mereu dispus să sacrifice rațiunea economică. Iar sindicatele erau perfect soli-

Capăt de linie

Guvernul intenționează să închidă Metroul o lună de zile

Foto: Constantin Văduva

Actuala grevă de la Metrou, intitulată sugestiv „Grevă a disperării dictate de Guvernul Văcăroiu”, este una din cele mai importante mișcări sociale ale acestui an. Începută săptămîna trecută, greva îi reunește pe toți cei 6.000 de salariați ai METROREX, și parcă pentru prima dată în ultimii doi ani niște oameni refuză compromisul și se arată a fi imuni la amenințările Guvernului care, prin gura primului-ministru, transformat peste noapte într-o „doamnă de fier” a României, amenință să refuză orice dialog. Cum s-a ajuns, totuși, aici?

Un „război al nervilor”

• La mijlocul lunii februarie, sindicatele din Metrou declară o grevă de avertisment de două ore, încercînd să atragă atenția asupra condițiilor de muncă precare și a salariilor care nu se ridică la nivelul muncii prestare, cit și asupra faptului că administrația nu și-a ținut angajamentele luate anul trecut. Neprimind nici o indicație că Guvernul ar fi dispus la dialog, pe 4 martie, sindicatele din Metrou deconsecră greva generală care nu se va sfîrși – după cum au amenințat greviștii –, decît atunci cînd revendicările lor vor fi satisfăcute.

• 6 martie: Administrația Metroului cheamă sindicatele în fața Curții Supreme de Justiție dar, cu jumătate de oră înaintea începerii procesului, liderul greviștilor, Ion Rădoi, suspendă greva, pentru a permite relansarea dialogului cu Guvernul, care nu acceptă negocierile decît cu condiția reluării lucrului. Numai că, imediat, salariații declară grevă spontană, blocînd căile de acces spre stații. Metroul rămîne astfel închis și după ora 16, cînd, de obicei, greviștii își reiau lucrul.

• 7 martie: Președinția intervine la rîndul ei în conflict și, prin gura purtătorului de cuvînt prezidențial, definește greva ca fiind o acțiune „cînică și nefondată”, care a provocat suferințe populației și agenților economici.

• 8 martie: Într-un nou proces intentat USLM, Regia Autonomă obține declararea grevei ca ilegală. Numai că nimeni nu pare impresionat de acest lucru. De atunci se duce un permanent război între administrație și greviști pe de o parte, și greviști și Guvern pe cealaltă parte. Administrația declară că nu va negocia decît după reluarea lucrului, în timp ce greviștii afirmă că nu vor începe lucrul decît după satisfacerea tuturor revendicărilor.

• 11 martie: Guvernul cere salariaților METROREX să reia lucrul, ame-

nințînd că va desface contractul de muncă tuturor celor care nu vor accepta. Cei care refuză vor fi evacuați din stațiile de metrou de forțele de ordine. Conducerea METROREX și Ministerul de Transport sesizează Ministerul Justiției, Ministerul de Interne, Serviciul Român de Informații și Parchetul General de acțiunile „ilegale” ale greviștilor. USML depune recurs la Judecătoria sectorului 1, care declarase ilegală greva începută pe 4 martie.

Guvernul nu subvenționează Regia Autonomă

Construcția metroului bucureștean a început în anul 1975 și a continuat pînă în 1988. Cheltuielile enorme (1 milion de lei metrou lineari, cu instalațiile aferente cu tot, la nivelul anului 1989) au făcut ca, după revoluție, lucrările de extindere a rețelei să fie sistate. Astăzi, rețeaua subterană de metrou se întinde pe o distanță de 60 de km. Pe lângă această linie de 60 de km. de tunel, Regia Autonomă mai dispune de 40 de stații, trei depouri și o uzină de reparații. Ca rețea, acoperă 8% din suprafața orașului, socotînd și izocronale (un perimetru de aproximativ un km. în jurul stațiilor), și tranzitează anual 170 milioane călători, ceea ce înseamnă o medie de 450 mii călători pe zi. În ultimii ani, însă, RA a pierdut o parte din călători, în parte datorită imposibilității unei oferte adecvate. Frecvența trenurilor este în medie de 10 minute (față de timpul normal de 2-3 minute). Deficitul de capacitate de transport s-a agravat prin acumularea problemelor tehnice, ajungînd la ora actuală la 30%. Prețul actual al călătoriei (în medie 200 lei) înseamnă o acoperire de 40% a costului real, restul de 60% fiind finanțat de bugetul de stat. Vorbînd despre finanțarea de la buget, Constantin Ballo, șeful serviciului tehnic din RA, afirmă: „Peste tot în lume transportul public este subvenționat. Numai că, vorbîndu-se de finanțarea RA, se uită de obicei să se spună că nu regia este subvenționată, ci activitatea ei”. Este procent de 60% nu este așadar un cadou făcut de Guvern Regiei Autonome, ci o obligație pe care acesta și-a asumat-o, pentru că nu i se poate percepe călătorului prețul real al călătoriei. Din păcate, aflată la capătul unui lanț de prefaturi, RA nu poate reflecta în activitatea sa efortul financiar pe care îl depune. Și, cum singura resursă de finanțare vine de la buget, sînt de înțeles greutățile cu care se confruntă RA (Alte metrouuri sînt subvenționate atît de la bugetul de stat

dar și de bugetele locale. În zona pariziană Ile de France se percepe o taxă specială pentru metrou, de 2%, de la toate firmele care depășesc 9 angajați). „Nefîind, așadar, o întreprindere rentabilă, Metroul nu beneficiază de investițiile uriașe din alte domenii (de exemplu, industria de automobile), investiții care se regăsesc ulterior în vînzări. Efortul tehnologic fiind mic, atrage după sine o productivitate a muncii scăzută. Transportul public este un domeniu «main d'oeuvre», un domeniu în care munca manuală deține o pondere importantă, situație ce se reflectă în costurile de personal (51% din cheltuieli)”. (Constantin Ballo) Deși la un moment dat acest procent ar părea exorbitant, salarii sînt totuși nemulțumiți. Ceea ce reproșează ei Administrației este tocmai salariul scăzut în raport cu munca depusă, și condițiile de lucru pe care le socotesc de-a dreptul insuportabile.

Loc de muncă, boli profesionale și salarii

La ora 12 ziua, într-o zi de grevă, stația de metrou Unirii este animată, ca într-o zi de lucru obișnuită. Discut cu un mecanic de locomotivă. Nu este deloc marcat de tensiunea ce pare a-i stăpîni pe ceilalți: „Nu avem salarii de milioane. Dacă ar fi fost așa, nu am fi intrerupt lucrul”. Oricum, Sindicatul mecanicilor de locomotivă a deschis separat un conflict de muncă cu Administrația, așa că nu este deloc exclus ca, după încetarea acestei greve, mecanicii să intre la rîndul lor în grevă, de data aceasta singuri. Ceea ce doresc în principal cei din ramura mișcare este acordarea statutului de unitate de cale ferată. „Implică această pretenție? Fivată în vreun fel această pretenție? Ca și cei de pe calea ferată, mecanicii de locomotivă de la Metrou au aceeași pregătire profesională, deși la un moment dat condițiile de lucru sînt cu totul altele. Un mecanic de ramă (o rămă însemnînd două vagoane de metrou) petrece între 6 și 8 ore pe zi în subteran. „Este o senzație de claustrofobie permanentă” – explică Valeriu Rămulescu, vicepreședintele Sindicatului mecanicilor de locomotivă. 6 ore pe zi petrecute la lumina difuză a farurilor, 6 ore pe zi inspirînd un aer plin de impurități, căci instalațiile de ventilație nu funcționează. Singur curentul natural, format de la o stație la alta, prin efectul de piston, rămîne să care cu el norii de praf stîrniți de trecerea trenurilor. Administrația nu recunoaște totuși nici un fel de boală profesională, deși majoritatea mecanicilor de locomotivă suferă de hipertensiune sau boli cardio-vasculare pricinuite de insuficiența oxigenului. Dar nu numai mecanicii au de ce se plînge. Interlocutorul meu, un tînăr de 23 de ani, lucrează la „întreținere linii și tunele” și „are deja la activ o tuberculoză”. Ne îndepărtăm de larma din stație, îndreptîndu-ne spre capătul peronului. O poartă ruginită marchează cu un semn vag „accesul interzis”. Însoțiri de o lumină difuză, pătrundem prin această poartă spre capătul unei prelungiri a peronului, unde o scară de beton ne ajută să coborîm spre șine. Miroase a pîmînt uitată și a ulei rînced. Din loc în loc, șuvoaie subțiri se preling pe pereții de beton, ocînd colonile de mucegai. „De obicei muncim noaptea, cînd curentul din rețeaua electrică este intrerupt” – îmi spune însoțitorul meu. Numai că efortul fizic este mare (înlocuirea șinelor și a traverselor). Este inevitabil să nu transpiri, iar noaptea în tunel este destul de frig. Din loc în loc,

cîte un bec luminează pereții scoroși și zecile de cabluri întinse de-a lungul lor. După cîteva sute de metri îmi propune să ne întoarcem „pentru că nu mai este nimic de văzut”. Într-adevăr, pereții goi și roind de apă, mucegai, și un acut sentiment de cavou este tot ce-ți pot oferi subteranele metroului bucureștean. Mă despart de însoțitorul meu care, cu toate insistențele mele, nu vrea să-și spună numele. Poate se teme, ori poate se gîndește că nu strică să fii prevăzător. Iar muncitorii de la Metrou sînt foarte prevăzători. „Este mai bine așa”, „Numele nu are nici o importanță”. Cîrmepe de vorbe, gînduri neduse pînă la capăt. Oricum, nu are rost să insist. Presa nu le-a fost deloc favorabilă zilele acestea, iar liderii lor nu uită să le reamintesc, din cînd în cînd, acest lucru. După un timp, discut cu un grup de femei. Sînt lăcătuși mecanici la depoul IMGB și au un salariu foarte mic (200.000 mii net) – spun ele – în comparație cu munca depusă. Harele sînt complet neîncălzite, praful se răspîndește în fiecare ungher. Înainte de reparație, vagoanele de metrou sînt curățate cu un furtun cu aer, iar atunci „numai ochii ți se mai văd în cap”. Ca peste tot, în Metrou depourile se confruntă cu lipsa apei potabile, pe care de obicei o aduc de acasă. Despre apă caldă nici vorbă. Marin Cojocaru este electromecanic la același depou. Are un salariu net de 240.000 lei. Îmi spune o poveste pe care de acum o știu pe de rost. Este – îmi spune – „bolnav de reumatism din cap pînă în picioare. Există oameni care au acumulat un număr de ani muncind în Metrou, iar efectele condițiilor de lucru încep să se facă simțite. Călătorii care ne apostrofează nu știu născut în ce conaștură trăim”. În ziua de reparații Militari se munceste cu masca de gaze pe față. Uzina nu beneficiază de o spațioasă pentru ramele ce urmează să intre în reparație, așa că toate aceste operațiuni se efectuează într-o singură hală, în timp ce un fum gros năvălește pe ușile deschise.

Premierul Văcăroiu a promis concedierea tuturor celor care nu vor relua lucrul. Judecată pripită. Întreținerea instalațiilor presupune un personal de înaltă calificare. Sînt situații în care un muncitor ajunge abia după cinci sase ani să cunoască în amănunțime problemele tehnice specifice metroului. Poate fi, așadar, pusă în practică o asemenea amenințare? Dar vremea amenințărilor a trecut.

Epilog

Ministrul Muncii și Protecției Sociale, Dan Mircea Popescu, a anunțat, în după-amiaza zilei de marți 12 martie, că Guvernul a hotărît să ia măsuri severe împotriva greviștilor de la Metrou. Cu o zi înainte, Guvernul ceruse salariaților să semneze un angajament individual de reluare a lucrului. Din cei 6.500 de lucrători, au semnat angajamentul aproximativ 1.000. În consecință, marți, Guvernul a hotărît concedierea tuturor celor care nu semnaseră angajamentul, și închiderea metroului bucureștean pentru o lună de zile. În acest timp, Regia care administrează Metroul va face lucrări de renovare și întreținere. Totodată vor fi angajați noi lucrători, cu prioritate din rîndurile șomerilor de la căile ferate. Guvernul a decis să suplinească absența trenului subteran cu autobuzele MAPN și MI, care vor fi imediat aduse în capitală de pe o rază de 150 km din jurul Bucureștiului.

IULIAN ANGHEL

Vacanță supravegheată

**În concepția Guvernului,
fiecare turist e un potențial
infractor**

Chiar în zilele cînd Parlamentul discută legea ce reglementează regimul străinilor în România, *Monitorul Oficial* publica o Hotărîre a Guvernului - nr. 41/1996 - cu privire la accesul, evidența și asigurarea securității turiștilor. Sub pretextul preocupării față de „securitatea turiștilor”, Guvernul reinstituie, prin această Hotărîre, controlul polițienesc asupra structurilor de primire turistice enumerate în document - hoteluri, vile, moteluri, cabane, campinguri, sate de vacanță, pensiuni, ferme agroturistice, indiferent de forma de proprietate - și, evident, asupra turiștilor români sau străini. Iată ce spune Hotărîrea semnată de Nicolae Văcăroiu, Doru Ioan Tărăcilă și Matei Agathon: „Lucrătorii de la recepțiile structurilor de primire turistice sînt obligați să înscrie pe toți turiștii în evidențele operative la sosirea acestora, și să asigure completarea Fișei de anunțare a sosirii și plecării turiștilor, fișe care înlocuiesc cărțile de imobil”. Fișa trebuie completată cu datele personale ale turistului (nume, data nașterii, domiciliul, naționalitatea), dar și cu informații privind scopul călătoriei în România și destinația următoare. Originalele fișelor, grupate în ordine alfabetică pentru români și pentru străini se vor pune zilnic la dispoziția organelor de poliție în timp ce copiile rămîn la recepție. Atît originalele cit și copiile se vor arhiva cu termen de păstrare 5 ani. La punctul 7 al Hotărîrii este prevăzută obligația ca în hotelurile cu o capacitate mai mare de 100 de locuri să fie introduse tichete-legitimăție pentru identificarea persoanelor cazate.

Personalul unităților turistice au și obligația de a comunica de urgență Poliției săvîrșirea unor infracțiuni sau a altor fapte antisociale(?) în incinta respectivelor unități. Aceeași obligație este instituită și pentru cazul în care personalul ar deține date referitoare la „comportarea suspectă a unor turiști sau ar sesiza pregătirea unor acte infracționale”, ceea ce înseamnă, evident, încurajarea suspiciunii și a delațiunii. Hotărîrea Guvernului rimează perfect însă cu toate acele proiecte dezbătute de Parlament în ultimele luni - Legea secretului de stat, Legea privind regimul străinilor, sau cea referitoare la evidența populației - toate restrictive și respirînd prin toți porii nostalgia statului autoritar-polițienesc. Executivul a fost însă atît de nerăbdător să-și extindă controlul asupra unităților turistice și, în fapt, asupra cetățenilor - români sau străini - încît a încălcat, fără să-și mai facă scrupule, pînă și legea fundamentală a țării. Art. 107 din Constituție precizează că hotărîrile de guvern se emit pentru organizarea și executarea legilor. Or, după cum observă APADOR-CH, Hotărîrea 41 nu este dată pentru executarea vreunei legi, ci a unor norme elaborate tot de Guvern, și care reglementează un domeniu specific de activitate. Mai mult, art. 49 din Constituție stabilește că exercițiul unor drepturi sau libertăți poate fi restrîns numai prin lege nu și prin hotărîri. „Instituirea neconstituțională a unor astfel de restrîngerii ale exercițiului unor drepturi și libertăți se adaugă tentativelor din ultimul timp de a întări rolul represiv al unor autorități publice” se arată în comunicatul APADOR-CH, care cere de altfel Parlamentului să sancționeze comportamentul Guvernului și să-l oblige să renunțe la Hotărîre.

Partidele trebuie să aibă 10.000 de membri pentru a se înscire la Tribunal

Proiectul Legii partidelor își va încheia cîrînd traseul parlamentar. Săptămîna trecută, Camera Deputaților a votat raportul de mediere adoptat deja de Senat. Cum însă două dintre articolele Raportului au rămas în divergență, deputații nefiind de acord cu formularea însușită de comisia de mediere, Senatul și Camera urmează să se reunească în ședință comună și să decidă prin vot, fie pentru varianta Comisiei, fie pentru cea a Camerei. Apoi proiectul este trimis la președinție pentru promulgare.

Cel mai important articol al proiectului - adoptat atît de Senat cit și de Cameră - stabilește că pentru înscriere și reinscriere partidele trebuie să dovedească că au 10.000 de membri fondatori (variantele Senatului) în minimum 15 județe.

Deputații PDSR Ilie Nica și Dan Marțian au cerut să se revină la textul Camerei, care pretinde numai 2.500 de membri la înscrierea partidelor, dar parlamentarii PNȚCD, PNL, PUNR, PRM și PSM au susținut la vot varianta maximală a Senatului și PDSR a fost învins, chiar dacă numai la 4 voturi diferență. Și tot Ilie Nica și Dan Marțian, susținuți de data aceasta de întreaga Opoziție, au propus respingerea interdicției privind înființarea partidelor etnice, prevăzută în raportul de mediere. Anghel Stanciu (PRM) a afirmat că în România nu există o opțiune politică etnică, iar colegul său întru ideologie, Petre Țurlea, a adăugat că, în cazul în care Parlamentul admite ideea partidelor etnice, se va ajunge, inevitabil, la o discriminare... rasială.

Temîndu-se ca nu cumva colegii săi din PDSR să se lase convinși de argumentele naționaliste ale PRM și PUNR, Dan Marțian a ieșit la tribună, cerîndu-le deputaților să arate toleranță față de minorități. El le-a reamintit acestora că, în istoria României, partidele etnice au avut un

cuvînt de spus pe scena politică și a dat exemplul Partidului German din România și al Partidului Evreiesc. Minoritățile naționale, a conchis vicepreședintele PDSR pe un ton ușor patetic, sînt o realitate fără de care România nu poate fi înțeleasă, și este perfect normal ca ele să își apere interesele, identitatea și cultura. Pledoaria lui Dan Marțian și-a atins scopul, majoritatea deputaților PDSR votînd pentru textul Camerei, care permite cetățenilor aparținînd minorităților naționale să înființeze și partide etnice.

Nici articolul 1 din raport nu a fost adoptat de deputați. El definește partidele politice ca fiind asociații ale cetățenilor cu drept de vot care contribuie în mod democratic la determinarea politicii naționale. Cum va aprecia instanța dacă un partid face politică națională sau nu? - se întreba Ilie Nica. O asemenea prevedere, prin ambiguitatea ei, a fost de părere deputatul, impune Justiției să se implice în politică, ceea ce este inadmisibil. Deputații Opoziției și-au amintit însă, fără îndoială, că la o discuție referitoare la interesul național, de data asta purtată în cadrul dezbaterilor la Legea administrației, argumentele similare ale UDMR au fost respinse de PDSR și de reprezentantul Guvernului

RALUCA STROE-BRUMARIU

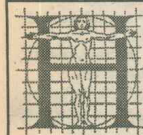
David Bearman vizitează România

Între 12 și 14 martie se va afla în România David Bearman, președintele *Archives & Museum Informatics* din Pittsburg, SUA. Agenda sa cuprinde înființarea membrilor ai Fundației Soros, ai Academiei de Teatru și Film și cu reprezentanții ai bibliotecilor naționale.

Vor fi luate în discuție subiecte ca: salonul multimedia, producția de compact discuri, Centrul multimedia, resursele Internet ale patrimoniului cultural român etc.

CONFERINȚĂ DE PRESĂ

Centrul de Studii Internaționale vă invită miercuri 13 martie 1996 la o conferință de presă pe tema: **POZIȚIA SĂA PRIVIND INTEGRAREA EURO-ATLANTICĂ A ROMÂNIEI ȘI RELAȚIILE CU VECINII**. Conferința de presă va avea loc la sediul nostru din Calea Victoriei 120, ora 11.00.

Miercuri 13 martie, ora 6 p.m., la Clubul Litere - Facultatea de Filologie din Universitatea București -

EDITURA HUMANITAS propune cititorilor o înființare cu CRISTIAN PREDA, ANDREI A. AVRAM, ANDREI CORNEA și LIVIU PAPADIMA (moderator). Pornind de la două cărți recent apărute în colecția SOCIETATEA CIVILĂ: *Revirimentul democrației* de FRANÇOIS REVEL și *Patru eseuri despre libertate* de ISAIAH BERLIN, tema discuției va fi: GÎNDIREA LIBERALĂ ȘI OPONENȚII EI.

FOURTH-WAY SCHOOL

bazată pe sistemul de idei GURDJIEFF-OUSPENSKY va ține trei prelegeri introductive
Relații la tel: 666.80.82, 675.56.14

Adevărul

literar și artistic nr. 310

- Falsificatorii de tablouri nu ocolesc România - un interviu de C.R.C. cu dl. Radu Bogdan
- Romul Munteanu: „Uneori se compromitea prefațatorul, dar cartea trecea!”
- Revista revistelor: Comemorări, aniversări, arhei...
- Emanuel Elenescu - 85
- Pentru prima oară în România: Festivalul studentesc de regie de la Slobozia

INSTITUTUL EUROPEAN

Str. Cronicar Mustea nr. 17
C.P.: 161 • cod 6600 • Iași

Colecția

ESEURI DE IERI ȘI DE AZI

colecție fondată în 1991 de Luca Pițu

Apariții de referință:

- HENRI BERGSON • *Cele două surse ale moralei și ale religiei*
- *Eseu despre datele imediate ale conștiinței*
- *Teoria risului*
- MIGUEL DE UNAMUNO • *Agonia creștinismului*
- *Despre sentimentul tragic al vieții*
- HERMANN KEYSERLING • *Analiza spectrală a Europei*

Comenzi și informații la sediul Editurii:
Tel. 032-127311 • Tel.-FAX: 032-230197

În ceasul al 12-lea, când ar fi trebuit deja să albă loc alegerile locale, trece prin Parlament modificarea Legii 69, a administrației publice locale, o lege organică, adoptată în '91, incompletă și devenită caducă după adoptarea Constituției. În „lumina” acestei legi a fost posibilă compromiterea nu doar a aleșilor locali din '92 (în majoritate ai Opoziției), ci și a instituției care înseamnă administrația publică locală. Compromiterea deplină a fost înlesnită mai ales de neacordarea independenței financiare, prin care primarii și consiliile locale ar fi putut să-și demonstreze competența și eficacitatea în fața comunității care i-a ales. (După cum se știe, pachetul de legi auxiliare Legii 69 – a bugetelor și finanțelor locale, a patrimoniului, a funcționarului public – nu a intrat niciodată în vederile Parlamentului.) La această stare de fapt, bine dirijată de la centru și printr-o campanie de demiteri abuzive ale primarilor, s-a adăugat lăcomia și corupția onora dintre aleșii Opoziției: bucreștenii trăiesc astăzi într-un oraș de secol XIX, cu străzi sfărâmate, sufocat de gunoale, în case neîncălzite și lipsite de apă. Dacă vreunul dintre ei are ideea, curajoasă și demnă de toată lauda, de a deveni întreprinzător, el ar trebui mai întâi să treacă pe la primărie, pe la un anume funcționar, pentru a-i lăsa o „mică atenție” în valută. Când și când, bucreștenii îl văd la televizor pe primarul lor, Crin Halaicu, devenit, în doar patru ani de exercitare a funcțiilor de edil-șef, mai supraponderal și mai supra-arogant decât ștabii ceașușiți.

În lista „succeselor” obținute de guvernarea Văcăroiu poate fi trecută, așadar, alături de blocarea marii privatizări, și blocarea reformelor în administrația publică locală. Nu știm dacă aceasta este o măsură impusă de președintele Iliescu, dar știm că, în '93, Theodor Meleșcanu semna, în prezența lui Ion Iliescu, Carta Europeană pentru Autonomie Locală. Mai știm că, la scurt timp, a avut loc la București o mare reuniune, sub patronajul Uniunii Europene și al președinției României, la care autoritățile române s-au angajat solemn să demareze „rapid” reformele în administrația publică locală. Dar nici până astăzi documentul european nu a fost ratificat de Parlament. Ba mai mult, Guvernul a respins ajutorul pe care Uniunea Europeană ar fi fost gata să-l acorde României prin programul PHARE, de sprijinire a reformelor privind democrația locală. Octav Cozmâncă, fost nomenclaturist al dictaturii ceașușiste, actualul șef al Departamentului de Administrație Publică Locală, a „dirijat” de la centru, în ritm „allegro”, rapsoadia demiterii primarilor și a consilierilor aleși.

Pe fondul acestei evoluții, țara noastră a ajuns subiect de anchetă la Consiliul European: în 1995, o echipă de experți de la Strasbourg a venit în România ca să analizeze cauzele destituirii unui număr nefiresc de mare de primari. Raportul întocmit a constituit documentul prezentat la sfârșitul lui mai '95 în sesiunea plenară a Congresului Puteilor Locale și Regionale al Consiliului European, când a fost adoptată și o Recomandare pentru România. După trimiterea unei scrisori mieroase, semnată de Vioare Hrebenciuc, prin care se luau din nou angajamente solene, „struțul” carpatin și-a băgat din nou capul în nisip, prefăcându-se că nu a auzit niciodată de ceea ce înseamnă o reformă.

Acum, înainte de alegeri, este limpede că Guvernul va merge până la capăt: va permite Parlamentului să modifice (cu prudență) Legea 69, dar legile auxiliare – strict necesare funcționării acesteia – nu vor mai fi luate în discuție. Între timp, campania electorală deja a început.

RODICA PALADE

Strategia unei bune campanii electorale

Cită vreme autoritățile române au refuzat instituirea democrației locale, rolul organizațiilor non-guvernamentale, care s-au străduit să inițieze stagiile de formare pentru cei implicați în administrația locală, rămâne de neprețuit. În cadrul programului PHARE-Democrație, intitulat „Sprijin pentru consolidarea democrației locale în Albania, Bulgaria și România”, Organizația „Est-Libertés”, din Franța, prin vicepreședintele ei Mihnea Berindei, a organizat mai multe seminarii în România (la București, Sinaia, Tg. Jiu, Tg. Mureș, Gura Humorului), în care au fost dezbătute toate problemele privind democrația locală. Pentru aceste acțiuni, din România s-a implicat cu profesionalism Fundația Acțiunea Civică, iar vicepreședinta ei, Cristina Carp, a redactat mai multe mape consistente în care sînt stocate toate informațiile referitoare la democrația locală. În zilele de 8 și 9 martie a.c., „Est-Libertés”, alături de „Asociația Română a Aleșilor Locali”, a susținut încă un colochiu, în cadrul aceluiași program PHARE, pe tema „Alegerile Locale”, la care au participat mai mulți reprezentanți ai partidelor de opoziție. Lucrările colochiului s-au bucurat și de prezența lui Bernard Boyer, ambasadorul Franței la București. Formatorii francezi Jean-Michel Ferrand, Didier Ducros și Jerome Grand D'Esnon – toți reprezentanți ai partidului RPR, care a câștigat recent alegerile în Franța –, au împărtășit din experiența lor de învingători în alegeri și au răspuns la un mare număr de întrebări adresate de participanții români.

Candidatul adversarul său

Didier Ducros, director de cabinet al lui Jacques Baumel, deputat primar la Rueil-Malmaison, are la activul lui o experiență de 25 de ani în organizarea alegerilor. El nu a dorit să ofere o rețetă pentru câștigarea alegerilor, ci „o ladă cu scule, din care dumneavoastră vă puteți alege instrumentele pe care le veți socoti cele mai potrivite, pentru a învinge în localitatea în care vreți să candidați”. O campanie electorală, în care vreți să câștigați, seamănă cu un meci pentru care te-ai antrenat intensiv înainte. Mai întâi, trebuie să cunoști bine terenul: cum votează de obicei membrii comunității, ce categorii sociale reprezintă ei, gradul de bunăstare al localității și, în sfârșit, care sînt nevoile oamenilor. Cea mai bună cunoaștere a terenului se face prin contactul direct cu electorii, dar și prin sondajele de opinie deja existente.

Referitor la candidat, un director de campanie, care este o adevărată placă turnantă, trebuie să știe exact cum este acesta văzut de co-

munitate, care sînt calitățile și defectele lui, dar și cele ale adversarului. Strategia unei bune campanii electorale reprezintă acel ansamblu de acțiuni coordonate, de pe urma cărora trebuie să câștigi. Discursul candidatului trebuie să includă o diferență netă față de cel al adversarului. La întrebarea „Ce se întimplă dacă un candidat propune electoratului acțiuni și demersuri benefice, al căror sens rămâne însă acestuia obscur?”, Didier Ducros a răspuns ferm: „Se va renunța la aceste acțiuni și demersuri benefice”. Electoratul nu reprezintă o entitate carteziană, ci una emoțională. El nu vrea cifre (chiar dacă ele sînt reale), ci discursuri. Strategia unei bune campanii electorale se bazează mai puțin pe elementul intelectual și mai mult pe cel emoțional. De aceea, candidatul trebuie să știe să-și modifice mesajul în funcție de reacția electoratului. În ceea ce privește adversarul, acestuia trebuie să i se aplice dictonul „Despre el numai de rău”, dar, atenție, cu măsură, pentru a rămîne în limitele credibilității. Într-o campanie electorală nu îți mai pierzi vremea cu cei care deja sînt de partea ta. Și nici cu cei care îți sînt cu totul adversi. Efortul trebuie concentrat asupra celor nehotărâți. Aceștia pot să încline balanța în favoarea ta. Ca să-i convingi pe oameni că tu ești cel care le vei rezolva problemele, nu ezita să frecventezi adunări și întruniri la care nu ai fost invitat. Prezența ta poate aduce multe voturi, mai cu seamă în întîlnirile private, și pentru toate acestea trebuie să știi să-ți adaptezi ținuta și discursul. Când candidatul organizează propria lui întrunire, o mică regie este absolut obligatorie: în primele rînduri ale sălii, ca și în cele din spate, vor fi așezați susținătorii, iar la mijloc ceilalți. Din rîndul susținătorilor, cîțiva vor pune întrebări candidatului, dîndu-i acestuia posibilitatea de a se desfășura. Candidatul nu trebuie să atace toate domeniile, ci să devină campionul unei cauze. Dar electoratul trebuie să cunoască punctul lui de vedere în toate problemele principale.

Jean-Michel Ferrand este deputat de Vaucluse, vicepreședinte al consiliului general din Vaucluse și vice-primar la Carpentras. El a explicat că acest cumul de funcții în Franța este benefic, pentru că, în acest fel, se asigură o mai bună legătură între administrator și legiuitor. J.M. Ferrand câștigă în alegeri de vreo 12 ani (chiar dacă, pînă de curînd, partidul său, RPR, a fost în opoziție). Echipa cu care vreți să câștigați, explică J.M. Ferrand, trebuie alcătuită din oameni competenți, dar care să nu fie doar intelectuali, doar muncitori sau doar țărani, ci reprezentanți ai fiecărui strat social

într-o bună dozare. Nu trebuie să lipsească un reprezentant al pensionarilor, o reprezentantă a femeilor și, negreșit, unul al tinerilor. Cadrele didactice și medicii, prin meseria lor, înlînesc și pot convinge mulți membri ai comunității. Un om care vrea să fie ales trebuie să fie bine cunoscut de comunitate cu mult înainte de ziua alegerilor. Nu există reproș mai mare ce i se poate face unui candidat, decît acela de a nu fi de găsit, cînd vrei să-l găsești. Oamenii trebuie să fie ascultați cu răbdare și, chiar dacă nu poți face nimic pentru ei, n-ai voie să le iei speranța că vei încerca tot posibilul.

Tradiții locale și politica de cabinet

J.M. Ferrand, deputat de Vaucluse, a relatat o istorie pilduitoare pentru ceea ce înseamnă relația directă cu oamenii, în raport cu ambițioasele planuri elaborate în birouri: mai nou, Parlamentul European de la Bruxelles, în dorința de a institui o viață cît mai puțin zbuciumată și cît mai uniformă pe continent, a decis să ia măsuri ferme împotriva brutalităților și să sprijine drepturile animalelor și pășărilor supuse unor asemenea brutalități. Vinătoarea și chiar corida au fost puse la index. În ceea ce privește ținutul Vaucluse, conform Parlamentului European, vinătoarea de sturzi, un obicei ancestral al locuitorilor, urma să fie interzisă în numele dreptului pășărilor. Deputatul Ferrand a trebuit să desfașoare o întreagă cauzistică pentru a obține o derogare, în așa fel încît locuitorii din Vaucluse să poată să-și păstreze tradițiile legate de anuala vinătoare de sturzi. Urmarea pentru J.M. Ferrand a fost că el a obținut ulterior nu doar voturile simpaticanților RPR, ci și pe cele ale socialiștilor, pentru că, dincolo de orice opțiune politică, oamenii moștesc o sumă de obiceiuri și tradiții fără de care viața lor nu mai are înțeles. Prin această anecdotă, J.M. Ferrand a vrut să demonstreze cît este de important să fi printre oameni și să-i ascuți, dacă vrei ca ei să voteze pentru tine. Niciodată să nu arăți însă că ești la vinătoare de voturi, chiar dacă așa este. Sînt oameni care nu gîndesc ca tine, dar și pe ei trebuie să-i ascuți și să-i sprijini, pentru că interesul este al tău – a mai precizat J.M. Ferrand.

Colectivitatea trebuie să-l cunoască pe candidat în bine, iar acesta trebuie să știe să creeze, prin discurs și acțiune, acea diferență față de adversar, pentru care oamenii să-l aleagă. Să amintesc realizările contracandidatului (pentru a fi credibil) dar să pună accentul pe ceea ce contracandidatul nu a făcut, sau a făcut prost.

Expunerea lui J.M. Ferrand a avut doar elemente concrete (de la afișe – culori, tehnoredactare – pînă la acțiuni subtile legate de psihologia individului și a mulțimii). Întrebărilor din sală (specifice unei lumi doar în parte democratice) J.M. Ferrand le-a răspuns cu promptitudine, dezvăluind în fond secretul învingătorului: inteligență, umor, mobilitate.

EMIL CONSTANTINESCU

- Moderator THOMAS KLEININGER -

Firește, întâlnirea organizată la sediul GDS, vineri 7 martie 1996, ar fi trebuit să se intituleze „Emil Constantinescu față în față cu GDS”. Dar trebuie să recunoaștem că în sala arhiplină s-au aflat cam puțini membri GDS, și nici aceia n-au rămas pe întreg parcursul discuțiilor: uneori doar atât cât să-și asculte răspunsurile la întrebări. Lista absenților GDS fiind prea mare, vom nota printre cei prezenți pe Mihai Șora, Radu Filipescu, Călin Anastasiu, Gabriel Liceanu, Mariana Celac, Sorin Antohi, Thomas Kleininger, Ana Șincal, Cristian Preda, Gabriela Adameșteanu.

N-aș fi menționat multe absențe, dacă printre ele nu s-ar fi aflat și cei care au reproșuri și întrebări pentru Emil Constantinescu, și ar fi avut ocazia să facă publice răspunsurile acestuia. În aceste condiții, „ofensiva” contra candidatului prezidențial al Convenției a preluat-o restul presei, îndeosebi *Academia Cațavencu*. În întâlnirea de la ProTV cu Ilie Șerbănescu, peste câteva zile, Emil Constantinescu avea să anunțe sfârșitul războiului (sau măcar încheierea unui armistițiu), în urma înfînirii pe terenul GDS. Cît a recuperat GDS, cititorii vor putea vedea în săptămânile viitoare. (G.A.)

Ștefan Aug. Doinaș (PAC): *Aș vrea să știu dacă discursul dumneavoastră electoral a suferit o modificare. Și în ce anume constă ea: de la bagajul de încredere cu care porniți și pînă la elemente strict politice.*

Un gol de comunicare de vîrstă unui mandat prezidențial

Emil Constantinescu: Am dreptul și eu la o introducere, tocmai pentru că mă simt aici ca acasă! Unde stă acum d-l Boroianu stăteam în '90, după mineriadă, în calitate de codonator al Solidarității Universitare, cînd am hotărît să formăm Alianța Civică. Chiar în acest loc stăteam aici în dimineața zilei de 15 noiembrie 1990, cînd Televiziunea mi-a luat un interviu: nu știam dacă în Piață vor fi 200-300 de oameni speriați de câteva mii de scutieri sau va fi o mulțime. Atunci, GDS a avut un rol pe care eu l-am iubit, pentru că eram dinăuntru. Despre întâlnirea de azi mi s-a spus că ar fi prima dintr-o serie de întâlniri ale GDS cu candidații la președinție. Spre deosebire de ceilalți candidați, dumneavoastră știți cine sînt și eu știu cine sînteți, tocmai pentru că am fost împreună. Și atunci ne punem întrebarea: care este problema? Ne aflăm aici pentru a umple un gol de comunicare, în care eu sînt o parte și mulți dintre cei care sînt în GDS sînt o altă parte. Acest gol de comunicare împlinesc, în curînd, patru ani: deci vîrsta unui mandat. Toată viața mea, pînă în '92, am operat, ca și dumneavoastră, cu cuvinte. Acum m-am văzut obligat să operez cu persoane. Aceasta înseamnă sute de ore de negocieri cu adversarii, cu partenerii politici, cu consilierii, cu structurile locale, cu parlamentarii, cu propriii susținători. Și mai înseamnă o muncă enormă pentru a transforma Convenția Democratică din '92 dintr-un simbol al speranței într-o instituție a speranței. Adică structuri care merg pînă în sate și comune, organizații, oameni cu interese, cu orgolii, reguli stricte, cel mai adesea foarte frustrante. Mulți dintre dumneavoastră ați păstrat aceste idealuri.

Mediul politic românesc te deființează într-un mod barbar și brutal

Trebuie să vă mărturisesc de la început frustrarea enormă pe care o are cineva care intră în politică. Mediul politic românesc te deființează ca om în tot ceea ce poți să reprezinti, într-un mod barbar și brutal. Am simțit

în toate componentele personalității mele această presiune care îți desființează imaginea de profesionist. Eu vin dintr-o zonă a științei unde criteriile de valoare sînt foarte precise, nimeni nu poate să conteste - în cazul meu - poziția în domeniul mineralogiei, unde am articole și cărți. Dar în politică se poate spune orice: *Este o nulitate, un pietrar, un adunător de pietre*. Ești desființat ca om de cultură și ca manager. N-are nici o importanță dacă ai preluat o instituție incipientă, într-o stare catastrofală și ai creat o instituție modernă, este de ajuns un singur montaj de televiziune, cu douăzeci de oameni adunați de undeva și mai mulți ziariști, ca din-

Ștefan Aug. Doinaș

tr-o dată să se lanseze o sintagmă: *Incapabil să rezolve problemele studenților*. Ești anulat, în fine, chiar în demersul politic. N-are nici o importanță dacă muncind 16 ore pe zi, 7 zile pe săptămînă, reușești să creezi o structură sau nu. În același timp se poate spune orice, de pildă: *Este un nimeni!* Și, într-o țară în care înjurătura este forma preferată de exprimare, sintagma se preia. Poate acest sistem periculos a fost motivul pentru care intelectualii nu au mai intrat în politica directă. Și cine pierde? Pierde această țară, pentru că orice loc rămas liber este totdeauna ocupat de incompetenți, de corupți, de hoți sau de oameni care își pot satisface orgoliile pe care în domeniul lor de activitate nu sînt în stare să și le satisfacă.

Presă îmi este profund ostilă

Aș vrea să vă întreb și eu: Ce-ar fi trebuit să fac în ultimii 4 ani și n-am făcut? Ce se cunoaște din ceea ce am făcut? Și, în fine, toate reunite într-o singură întrebare: Ce-mi reproșați, de fapt? Cu excepția a două-trei segmente dintr-un ziar sau un sfert al unei pagini dintr-un alt ziar, toată presa îmi este profund ostilă. Și este mo-

mentul să întreb: Ce mi se reproșează, de fapt?

Oamenii sînt interesați doar de proasta gestiune a țării și de corupție

M-am gîndit să iau cu mine, tocmai pentru că așteptam un tir al presei, înregistrarea dezbaterilor cu președintele Iliescu. Le-au citit de nenumărate ori specialiști, le-am citit și eu, „la rece”, acum trei săptămîni. Nimic din ceea ce am spus nu a încetat să fie valabil. Ar fi suficient să mă prezint acum cu acest mesaj, pentru a spune că, deși el a fost preluat (nu întimplător), pentru a fi compromis, este, în esența lui, valabil în continuare. Sper să-l vedeți și pe d-l Iliescu zîmbind mai convingător decît mine de pe acest fotoliu și să apreciați ce s-a întimplat din ceea ce a promis. Unde este milionul de locuri de muncă promise? Unde este turismul montan? Unde sînt ajutoarele date pensionarilor? În '90 nu a făcut nici o promisiune, era suficient de puternic ca să se joace cu cei doi candidați. În '92 a fost obligat să promită, din disperare. Important nu este ce vrem să spunem noi oamenilor, ci ceea ce oamenii doresc să afle de la noi. Așa cum înainte să-mi cumpăr mașina „Dacia” mi-am cumpărat cartea mașinii „Dacia”, așa cum înainte să folosesc un medicament citesc formula chimică, modul de întrebuințare și contraindicările, am învățat economie, politologie, sociologie, administrație din cărți, din viață și de la cei care conduc marea politică a lumii și pe care am avut onoarea să-i întilnesc. După părerea mea, oamenii nu sînt interesați decît de două subiecte: prima este proasta gestiune a țării timp de șase ani (și, repet, șase ani, fiindcă sub sintagma regimul Iliescu, indiferent de guverne, de partide, în spate este o persoană al cărei nume este Iliescu). În al doilea rînd, oamenii vor fi interesați de problemele de corupție, de hoție, de acest sistem mafiot. Probabil președintelui Iliescu îi va fi foarte greu să explice de ce trebuie să i se dea încredere să facă în următorii patru ani ce n-a făcut în șase ani în care a avut la dispoziție totul: majoritate parlamentară, guvern, instituții. Eu nu voi arunca în discuție nici un fel de probleme, și de aceea am respins oferta senatorului Valentin Gabrielescu, care îmi oferea „bombe” privind președintele. Este momentul responsabilității individuale și eu mă voi limita la programul pe care l-am conceput. Important este să subliniem că știm ce trebuie să facem, cum trebuie să facem, cu cine să facem și că și avem cu cine.

Directori de campanie electorală

Călin Anastasiu (GDS): *V-ați ales șeful de campanie?*

E.C.: Da. La ultima conferință de presă am venit înconjurat de cinci persoane, toate sub 30 de ani, cu cel puțin un master în științe politice sau în administrație publică în Statele Unite sau în țări europene. Noul șef al Departamentului Electoral este Vlad Roșca, un tînăr care s-a pregătit timp de 4 ani cu specialiștii Partidului Conservator Britanic pentru a

Emil Constantinescu

conduce grupele de tineri. Luni o să anunț că pentru candidatul nostru la postul de primar grupul său de sprijin este condus de o mare personalitate (d-l Ion Caramitru). În spate sînt doi tineri, exersați în managementul și marketingul politic. Pentru campania prezidențială vor fi intrunite, de asemenea, aceste două componente: în față o personalitate de importanță (ea este fixată și conlucram de pe-acum), și un administrator al unei companii, care va fi extrem de profesionistă. Campania emoțională din '92 a fost o aventură minunată, dar provocările sînt cu totul altele.

Candidatura la Senat

Cristian Preda (GDS): *Care a fost raționamentul pe care l-ați făcut atunci cînd v-ați decis să vă prezentați și în alegerile pentru Senat?*

E.C.: În 1992 nu am candidat și pentru Senat, pentru că aveam o singură variantă pentru care rămîneau în politică - președinție. Cealaltă variantă a mea era să mă retrag și să mă dedic carierei universitare. Fundamentarea deciziei din '92 a fost de tip de imagine. În '92, românii aveau nevoie de imaginea unui om care să nu urmărească avantaje, iar politica și în special Parlamentul erau privilegiate (și azi mai sînt privite astfel) ca o sursă de avantaje. În '92, după ce am pierdut alegerile, m-am gîndit dacă este moral ca după ce ai tras după tine aproape 5 milioane de oameni să le spui: *Scuzați-mă, nu mi-a reușit, mă duc să scriu o carte, am treaba mea de rector etc.* Eu nu vreau să evoc discuțiile cu oamenii care s-au dus, dar adevărul este că exista un președinte al Convenției - care s-a retras în 1992 - și care mi-a spus: „Dumneata ai putea să faci acest lucru”. Am rămas în politică. După cum știți, președintele Coposu a candidat pe locul unu la Senat. Într-o alianță este foarte dificil de tranșat acest loc. Colegii mei mi-au solicitat să candidez la Senat pe locul unu pe lista de București, care, în mod tradițional, este al președintelui Convenției Democratice. Dacă se face o paralelă cu modul în care a candidat la Senat președintele Iliescu, ea este ușuratică și dezonorantă. Ca să candidezi la Senat, potri-

față în față cu presa I

vit Constituției, trebuie să fii înscris într-un partid politic. Și atunci, președintele Iliescu, deși președinte în funcție, s-a înscris formal într-un partid politic. Eu nu sînt președintele României și nu încalc Constituția făcînd acest gest.

Electorat anxios

Mircea Toma (Academia Cațavencu): Am să evoc niște studii care s-au referit la electoratul din '90-'92, care s-a dovedit extrem de anxios. În acea epocă, lozinca pe care a folosit-o Iliescu a fost Un om pentru liniștea voastră, iar lozinca Opoziției a fost Votați schimbarea. Probabil că parte din rezultatul defavorabil de atunci s-a datorat acestei necunoașteri de către unii a situației reale a electoratului. Acum ați spus că oamenii se tem sau sînt nemulțumiți de gestiunea proastă și de corupție. Dar oare își doresc ei altceva? Pentru că s-ar putea să avem surpriza paradoxală că omul este foarte nemulțumit de ceea ce se întîmplă, dar se teme de altceva.

E.C.: În '92 s-a întîmplat o cedare reciprocă: Iliescu mi-a cedat orașele (pentru că era clar că nu putea să facă nici un miting, de la primele încercări eșecul a fost total), dar a preluat în mod inteligent satele, unde eu nu puteam merge, pentru că nu aveam timp. Eu trebuia să-mi construiesc prin mitinguri imaginea de om politic: nu mă cunoșteau decît universitarii și GDS. Numai că și dacă aveam toate sondajele de opinie, mesajul ar fi fost tot acela în 1992, pentru că cineva trebuia să reprezinte schimbarea. Or, rolul meu a fost atunci să-i extrag pe acei oameni care doreau schimbarea și care nu m-au părăsit. Acum lucrurile stau cu totul altfel. Am sondaje de opinie pe computer. În afară de cei care doresc schimbarea, există unii care n-o doresc, și sînt unii angoasați, alții nehotărîți. Acest segment electoral, dezamăgit politic (dar nu militant activ pe partea celalaltă), este un vot negativ, care va hotărî alegerile. Prin Contractul cu România am înlocuit schimbarea în general cu schimbarea pentru fiecare om. Acum se lucrează Contractul cu Bucureștiul, iar oamenii noștri sînt obligați să facă fiecare dintre ei un contract cu fiecare județ și cu fiecare comună. Oamenii se tem de schimbare, în general, dar sînt intereșiți de schimbarea în special.

Liviu Mihaiu (Academia Cațavencu): Credeți că acum, în '96, țărani vor înțelege instituția speranței și Contractul cu România?

E.C.: Contractul cu România este făcut pentru țărani. Nu se găsește acolo problemele celor din uzină. Pentru asta noi facem acum un program special de reabilitare a industriei românești. Dar țărani se regăsesc cu toate problemele lor în Contractul cu România, fiindcă ei sînt ținta noastră acum.

L.M.: Ar trebui să-l citească fiecare țaran...

E.C.: Păi, asta facem. Se pleacă tot timpul în sate. V-aș invita o dată în Moldova. Eu am să fiu la Vashui și la Bărlad săptămîna viitoare. Nu mă mai duc la Brașov, la Timișoara, pentru că, oricum, pe toată zona Transilvaniei Convenția apare pe primul loc. Noi mergem acum la Gorj și prin sate.

Voce: Vă mulțumim pentru invitație, nu putem să vă însoțim...

E.C.: Știu, sînteți independenți... Dar oricum, o caricatură cu un porumb în mină puteți să-mi faceți!

Voce: Pozați?
(Risete)

Ce aveți să ne reproșați nouă, presei?

L.M.: Mai devreme ați întrebat aici ce avem să vă reproșăm. E foarte greu să îți spui omului în față... dar aș formula aceeași întrebare: în ceea ce ne privește, ce aveți dumneavoastră să ne reproșați nouă, presei?

E.C.: În toată existența mea, am un singur punct slab: m-am obișnuit, trăind cu studenți, cu colegi, în facultate, să fiu înconjurat de simpatie. Și am plecat pe această simpatie a presei. În anul '90, '92, presa era toată cu ceea ce numim noi forțele democratice. Cei din partidele din Convenție sau Alianță, spuneau și ei, ca toți oamenii niște prostii, dar se trecea peste asta și se trăgea cu toată forța într-o direcție. Era normal să nu mai fie așa, aceste sisteme se aplică începătorilor: ești în arenă, ai forță, trebuie să fii atacat. Nu mă pot plînge - cu atacurile stau foarte bine. Dar cînd există o disproporție enormă de forță, un președinte care are tot - televiziune, radio, logistică -, care își face propagandă și campanie cu banii mei și cu ai dumneavoastră, iar celălalt nu are aproape nimic, decît munca lui, a da la fel într-unul și în altul mi se pare cel puțin incorect. În doilea rînd, deci,

Mircea Toma
(la o altă întîlnire decît la GDS)

orice ai face, nu există nici un fel de criteriu de valoare. În al treilea rînd, cu trimitere specială la ziarul dumneavoastră, el dă în cel care are puterea, dă în Opoziție, dă în toți. Dar numele Patriciu nu l-am văzut în acești ani. În afară de mine, de PNȚCD și de Coposu, pe ceilalți nu i-am prea văzut. Nu există o turelă, care se invită ca să lovească pe toți. Nu egal. Am înțeles: ești în frunte, ești lovit mai tare. Să dăm lucrurile pe față: eu sînt acolo, cu reflectoarele pe mine, dar mut. Presa toată trebuie să mă atace, eu n-am ce să fac. Eu n-am unde să-mi spun părerile decît tot în presă. Chiar cînd am vrut să spun unele lucruri în România liberă, d-l Băcanu nu m-a publicat.

Mercenarizarea presei

Se spune: Opoziția nu e unită. Presa însă este unită? Presa este în stare să ducă un demers pînă la capăt, cum îi cere Opoziției? Economia de piață

nu duce neapărat la democrație. Trăim acum o mercenarizare a presei, care este reală. În '90, idealul oamenilor care scriu coincidea cu ceea ce scriau. Atunci eram pe aceeași baricadă. Acum, ca să fii plătit la revista unui personaj important (cu papion sau nu), trebuie să scrii pe direcția: Demolați-l pe Emil Constantinescu, indiferent ce face! Nu scrii, ai plecat! Și atunci, oameni onorabili, cu care am fost alături, cărora minerii le-au atacat redacția cînd îmi atacau mie laboratorul, dintr-o dată nu mai au nici o amintire de atunci. Totul s-a șters. Este ordin să-l lovim pe Emil Constantinescu, îl lovim. Aici am ajuns. În '92 spuneam că Securitatea este cea care răspîndește diversiunile, zvonerii. Nu mai avem nevoie de ei. De pildă, la Alba Iulia, eu am dat următoarea declarație: „Contractul cu România este o ofertă politică complet nouă. El nu mai vorbește despre nivelul de trai în general, nu mai vorbește despre șomaj în general, ci vorbește cîte drumuri etc.” Titlul articolului din Cotidianul a fost: „Pe Emil Constantinescu nu-l interesează nivelul de trai și șomajul!”. În România toate ticloșiile se fac inteligent. Aici o ducem foarte bine. Și Televiziunea Română ne-a lucrat așa în '90, dar admiteam - acolo erau inamicii noștri -, stăteam în fața sirmelor ghimpatate. Acum îi văd pe cei cu care am stat noaptea, că la fel de inteligent și subtil te lovesc pe la spate. Sînt oameni care mi-au spus foarte clar: Nu vă mai omoriți să faceți campanii de specialiști în imagine, n-aveți nevoie de ei, dați-ne 100 de dolari. Asta e problema. Noi n-avem bani. Dacă eu greșesc, spuneți-mi că nu contează banii acum.

M.T.: V-am ascultat cu atenție și vreau să evoc din nou un moment din 13-15 iunie 1990, cînd Televiziunea informa că cei care stau în piață sînt „plătiiți cu oarece dolari de forțe oculte care îi adună acolo, împotriva noastră, a celor aleși”. Nu știu dacă ei credeau ce spuneau sau dacă acesta este un algoritm tehnic foarte bine pus la punct de discreditare a unui fenomen social.

Voce: Și în Cecenia este tot așa...

M.T.: Probabil că este și un algoritm, dar eu sînt convins că există și mecanisme psihologice care dezvoltă la o persoană, convingerea că atacurile care sînt ațintite asupra ei sau asupra grupului pe care îl reprezintă, sînt plătite. Teoria conspirației este foarte parșivă, nu poate fi niciodată infirmată. Să interpretăm dumneavoastră că presa este acum mai puțin liberă decît a fost, e un enunț pe care îl accept. Pentru că, într-adevăr, există interese economice și este tipul de presă care nu exista în '90, care reprezintă interese pur economice, păruiei între diverși afaceriști mari. Nu enunț gazetele cu pricina. Și, de asemenea, există explicit presă de partid, care își poartă piatra acestui statut. Presa de partid nu trăiește nicîieri în lume prin forțe proprii. Dar e un avertisment: să nu alunecați în tentația (spontană și firească) de a interpreta tot demersul agresiv al presei, ca fiind coordonat de o sursă unică, ocultă.

E.C.: Vă mulțumesc pentru transferarea discuției într-un registru mult mai subtil. Așa este. Ca să lansezi o informație trebuie să șochezi și de abia

apoi ajungi la elementele subtile ale discuției, care de fapt sînt importante. Și cu asta ajungem la ceea ce voiam să aflui: ce mi se reproșează, de fapt? A spune: E slab, n-are șanse, nu-i suficient. Deci - o analiză.

L.M.: Întrebarea mea, dacă aveți ceva de reproșat presei, a fost, trebuie să recunosc, o întrebare-capcană. Erau posibile două răspunsuri: Nu am nimic de reproșat presei, sau: Am ceva de reproșat presei. Din punct de vedere al productivității electorale, primul răspuns mi se pare că ar fi fost cel mai bun. Pentru că, dacă intrați în această toamnă diplomatică într-un

Liviu Mihaiu

conflict cu presa, chiar dacă are un tiraj de 3.000 de exemplare, cum are Cotidianul, este total neproductiv. Presa este ca o femeie sensibilă, aproape bolnavă de nervi, pe care dumneavoastră trebuie să o cuceriți. (Risete) Să-i oferiți bomboane, s-o complimentați, s-o gratulați. Deci trebuie s-o cuceriți. Dacă îi reproșați că nu vă iubește, atunci apare cea tensiune dintre dumneavoastră și presă, care nu se rezolvă așa. E un lucru pe care vi-l reproșez.

E.C.: E perfect adevărat. Nu înseamnă că nu aveam răspunsul pregătit, am prieteni foarte mulți împrejur și care mi-au spus: „Fii atent, nimic rău despre presă. Spune-le toată vremea că sînt minunați, n-ai nimic să le reproșezi”. Însă, eu am - și în politică - mari deficiențe, și una din deficiențele mele de om politic, pe care am plătit-o de foarte ori foarte dur, este că nu am practicat tipul ăsta de joc. Eu cînd am ceva de spus, o spun. „Dom'le, eu cred că nu trebuie să mai candidați” sau „Dumneata nu trebuie să mai faci...”. Deci eu cred că adevăratul elogiu adus presei este cel pe care îl fac eu acum. În momentul în care nu-i tratezi ca pe niște copilași. Deci dumneavoastră îmi puneți întrebarea, eu știu de ce mi-o puneți, eu știu care este răspunsul...

L.M.: Dar aș fi preferat să mă mințiți!

E.C.: Bun. Preferați să vă mint și să vă spun: „Băieți, sînteți minunați, vă iubesc!”. Și, de fapt, spun „Doamne, bine că am scăpat!”. Nu. Eu cred că am adus un elogiu presei, fiindcă v-am tratat ca pe niște prieteni adevărați cărora le spui ce crezi.

(Va urma)

Pagini realizate de
GABRIELA ADAMEȘTEANU

CORESPONDENȚĂ SPECIALĂ DE LA BERLIN

BERLINALE '96

Filme din Răsăritul Europei

Nu este nici un secret faptul că industria cinematografică din răsăritul Europei se află în criză. Atât într-o criză de identitate, cât și într-o criză economică. Cea de-a 46-a ediție a Festivalului Internațional de Film de la Berlin, ce s-a încheiat luni 26 februarie, a demonstrat o dată mai mult această stare. Dacă România, de pildă, a lipsit cu desăvârșire de pe afișele „Berlinalei”, asta nu înseamnă că nu se mai produc filme, ci mai degrabă că cele două producții noi prezentate juriului de selecție n-au convins sau nu s-au încadrat în tematica propusă. După opinia Adinei Darian, redactor-șef al revistei *Noul Cinema*, absența României de la Berlinale nu este o confirmare a „sindromului de persecuție”, de care suferă, din păcate, și o seamă de cinești români. Respingerea filmului *Stare de fapt*, în regia lui Stere Gulea, și *Craii de Curtea Veche* de Mircea Verou înseamnă, potrivit altor critici români prezenți la „Berlinale”, „o mare nedreptate”. În consecință, cele două filme românești puteau fi vizionate doar la Tîrgul European de Film, la care avea acces doar „publicul de specialitate”.

Deși țări răsăritene ca Bulgaria, Ungaria, Polonia, Rusia, Cehia, Serbia, Slovenia, Ucraina, Azerbaidjan, Tadjikistan, Kirghizstan și China au fost prezente cu producții cinematografice noi, majoritatea filmelor selectate au tratat subiecte – ca să zicem

asa – nepolitice sau apolitice, inclusiv filmele din China, Ungaria și Polonia, care au rulat în cadrul competiției. Totodată, mai toate filmele estice noi au fost realizate în coproducție cu firme occidentale.

Realizatorul chinez Yim Ho a obținut pentru cea mai bună regie un „Urs de argint”. A fost cea mai mare distincție obținută de un film de proveniență răsăriteană. Yim Ho evocă în filmul său *Soarele poate auzi* perioada războiului civil din China anilor '20. Într-o țară măcinată de anarhie militară, haos, sărăcie și nesiguranță, comandantul unui batalion o întâlnește pe nevasta unui țăran muritor de foame. Abuzind de puterea pe care o deține, militarul încearcă s-o „cumpere” pe tinăra femeie. În cele din urmă, între cei doi se naște o stranie relație de dragoste, ce se sfârșește tragic. Celălalt regizor răsăritean distins pentru „contribuția sa deosebită la arta cinematografică contemporană” a fost polonezul Andrzej Wajda, cu filmul său intitulat *Săptămîna patimilor*. În manieră convențional-realistă, Wajda demontează un tabu istoric. Este vorba despre problema antisemitismului polonez, inexistent în istoriografia comunistă. Acțiunea se petrece în anul 1943, în timpul răscoalii din ghettoul din Varșovia. O tinăra evreică găsește un loc de refugiu într-o familie poloneză. Din cauza atitudinii antisemite a unor vecini, tinăra este nevoită să-și

părăsească ascunzătoarea, ceea ce echivalează cu moartea sigură. Dacă președintele juriului internațional nu ar fi fost cunoscutul cineast rus Nikita Mihalkov, contribuția lui Wajda ar fi trecut neobservată. Prezența lui Mihalkov a stîrmit, de altfel, o sumedenie de comentarii din pricina unor declarații slavofile și nostalgico-gariste făcute acasă. Realizatorul excelentului film *Piesă neterminată pentru pianină mecanică* s-a abținut la Berlin de la orice fel de speculații politice. În anii trecuți, fiul co-autorului, care a semnat textul imnului de stat sovietic, a oscilat între tabăra generației lui pucist Ruțkoi și premierul reformist Cernomîrdin, ajungînd la concluzia că n-are ce căuta în politică. Renunțînd la mandatul său parlamentar, Mihalkov a anunțat că se va dedica din nou numai și numai cinematografiei. Prezența lui Mihalkov la Berlin, însă, n-a compensat absența din competiție a filmelor din Rusia. Noile producții rusești prezentate în celelalte secțiuni ale festivalului au fost subordonate principiului apolitic, ca de altfel majoritatea filmelor din celelalte țări răsăritene, inclusiv producția ungară, *Csajok* (Cutrele) a regizoarei Ildikó Szabó, prezentat în cadrul concursului. Szabó înfățișează trei cupluri diferite care sînt pe cale să divorțeze. Nu realitatea cotidianului postcomunist a distrus cele trei familii, ci motive extrapolitice, pe care le-am putea numi general umane. Într-o adevărată plăcere regizorală pentru situații absurd-anarhice, Szabó a alăturat clișeele bine cunoscute pentru situații de divorț o întrebare, la care nu găsește un răspuns plauzibil. Concluzia stereotipă a filmului maghiar este că nici un divorț nu decurge firesc sau normal, așa cum nu se știe la sfîrșit, cu exactitate, ce și cine anume a provocat ruptura.

WILLIAM TOTOK

Premiile Societății „Timișoara” pe 1995: Lucia Hossu Longin și H.-R. Patapievici

Cu ocazia împlinirii a șase ani de la lansarea Proclamației de la Timișoara, Societatea „Timișoara” a organizat în sala Casei „Adam Muller Guttenbrum” ceremonia de conferire a premiilor societății și a ziarului *Timișoara* pe anul 1995. Laureată a premiului „Speranța” a fost Lucia Hossu Longin, iar H.-R. Patapievici a primit premiul „Alexandra Indrieș” al ziarului „Timișoara”. Printre laureați s-a numărat și premierul Nicolae Văcăroiu căruia i s-a conferit premiul „Secera și ciocanul”.

un radio actual

TALK-SHOW-uri LIVE

RADIO TOTAL

FM 94,2 MHz

Tel: 637.37.90 / 637.59.45

În fiecare zi, de luni până vineri, puteți audia la Radio Total, între orele 22,00–24,00:

Luni: Față în față cu vecinul – IRINA CORBU

Marti: Câinele de pază – CORNEL NISTORESCU

Miercuri: Punct și virgulă – CARMEN BENDOVSKI

Joi: Fiți întreprinzători – ADRIAN DUMITRIU

Vineri: Taxiul de noapte – N.C. MUNTEANU

EDITURA ENCICLOPEDICĂ MYDO CENTER
specializată în literatură de informare (dicționare, enciclopedii, atlase)
pune la dispoziția cititorilor marele

DICȚIONAR UNIVERSAL AL LIMBII ROMÂNE
de Lazăr Șăineanu

Elaborată de un colectiv al Institutului „Alexandru Philippide” din Iași (Ioan Oprea, Carmen-Gabriela Pamfil, Rodica Radu, Victoria Zăstroiu) și criticul Alexandru Dobrescu, prezenta ediție reprezintă versiunea revizuită, actualizată și completată a celui mai popular dicționar de autor din cultura noastră. Respectînd principiile lexicografice ale autorului, ea se dorește a fi, deopotrivă, imaginea stadiului actual al dezvoltării limbii române și al lexicografiei naționale. Fiecare din cele peste 120.000 de articole cuprinde sensurile proprii și figurate, uzuale și învechite, cu ilustrații din operele scriitorilor români, expresiile și locuțiunile în circulație, variantele arhaice, populare și regionale, precum și etimologia. Concepută în cinci volume, din care au apărut primele trei (volumele IV și V urmînd să apară în lunile aprilie și iunie 1996), tipărită pe hîrtie de calitate și legată în imitație de piele, noua ediție a Dicționarului universal este călăuză sigură a oricărui vorbitor de limbă română.

Puteți intra în posesia lui numai trimițînd talonul de mai jos pe adresa:
EDITURA MYDO CENTER, O.P. 10, C.P. 2060, IAȘI 6600. Tel/fax: 032/17.63.32

TALON DE COMANDĂ

Subsemnatul....., domiciliat în....., cod....., O.P....., nr....., bl....., sc....., et....., ap....., doresc să primesc cu ramburs **DICȚIONARUL UNIVERSAL AL LIMBII ROMÂNE** de Lazăr Șăineanu

vol. I (Enciclopedie) 20.000 lei

vol. II (Vocabular general A–D) 21.000 lei

vol. III (Vocabular general E–M) 35.000 lei

Semnătura.....

Grupul Editorial All
– str. Carol Knappe 20, sector 1 –

vă invită vineri 15 martie 1996, ora 14,30, la librăria „Noi” (Sala Dalles) cu ocazia lansării cărții lui Dinu C. Giurescu, **Guvernarea Nicolae Rădescu**. Versiunea românească a cărții, apărute în 1994 la editura Columbia University Press, prezintă istoria ultimului guvern înainte de instaurarea comunismului în țara noastră.

DINU C. GIURESCU

GUVERNAREA NICOLAE RĂDESCU

400 pagini, 11.900 lei

POLIROM colecția PLURAL NOUȚĂȚI

Paul Valéry

Criza spiritului și alte eseuri

Traducere de Maria Ivănescu, 276 pg. 5800 lei

«Trebuie să conservăm în spiritele și inimile noastre voința de luciditate, claritatea intelectului, sentimentul grandorii și al riscului, al aventurii extraordinare în care geniul uman, îndepărtîndu-se poate nemăsurat de mult de condițiile prime și naturale ale speciei, s-a angajat, mergînd nu știu unde!»

În pregătire: Virgil Nemoianu, **Microarmonia** • Arnold Van Gennep • **Riturile de trecere** • Vladimir Tismăneanu, **Balul mascat** • Ignățiu de Loyola, **Exerciții spirituale**

comenzi la CP266, 6600, Iași
Tel.&Fax: (032)-214.100; (032)-214.111

